

NATIONAAL VRIJHEIDSONDERZOEK 2022

Uitvoerder: Centerdata

Het Nationaal Vrijheidsonderzoek is het jaarlijkse onderzoek naar het draagvlak voor de Nationale Herdenking en Bevrijdingsdag onder de Nederlandse bevolking. Vanaf 2020 wordt voor de meting gebruik gemaakt van het LISS-panel van Centerdata. Voor dit onderzoek is daarvan een steekproef genomen van ruim 1.300 personen. De vragenlijst is voorgelegd in de maand februari 2022. De vragen over de Nationale Herdenking en Bevrijdingsdag gaan over 4 en 5 mei 2021.

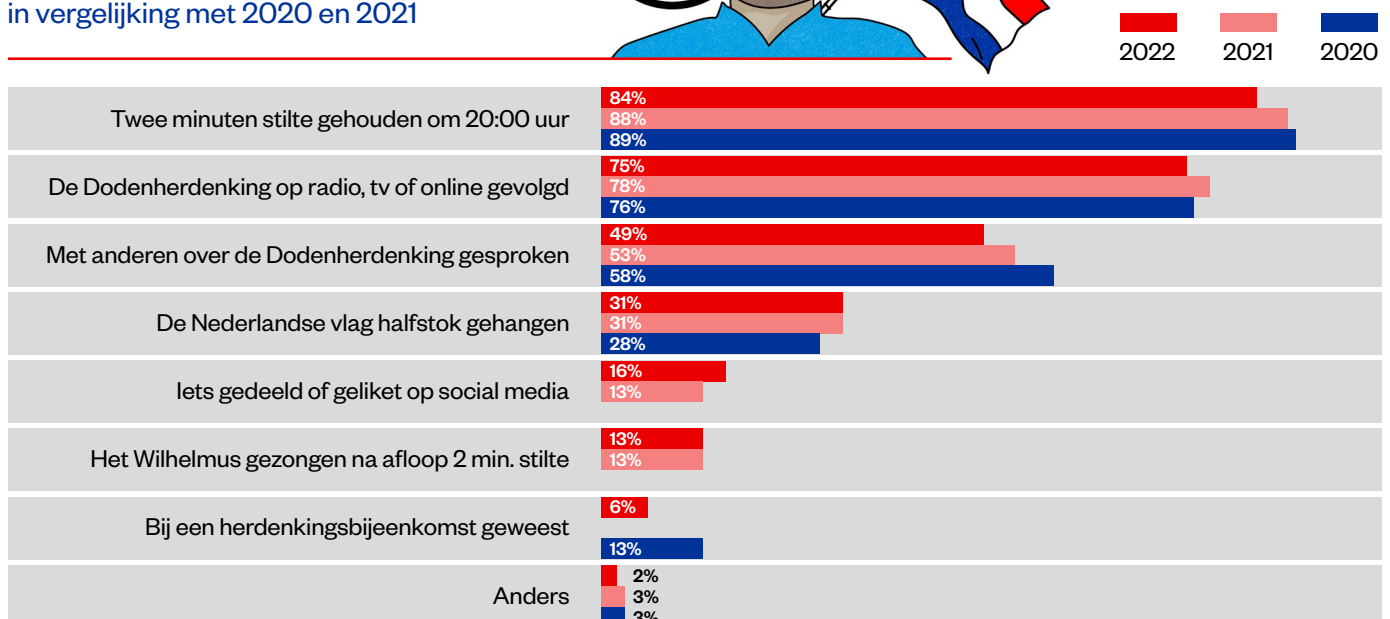
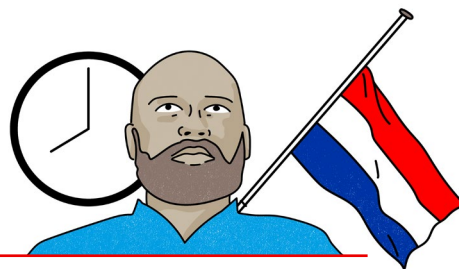
Draagvlak 4 en 5 mei

In 2021 waren de Nationale Herdenking en de Bevrijdingsdag opnieuw anders dan normaal door het coronavirus en de beperkende maatregelen. Maar liefst 83% van de Nederlanders geeft aan de Nationale Herdenking (heel) belangrijk te vinden. Als het gaat om Bevrijdingsdag is dat 75%. Vergeleken met vorig jaar is het belang dat men hecht aan de Nationale Herdenking gelijk gebleven. Mensen vinden Bevrijdingsdag iets minder belangrijk dan vorig jaar.

Hoe ouder mensen zijn hoe meer belang ze hechten aan herdenken en vieren. Ook herkomst doet ertoe: slechts één op de drie mensen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond hecht waarde aan de herdenking op 4 mei en aan Bevrijdingsdag.

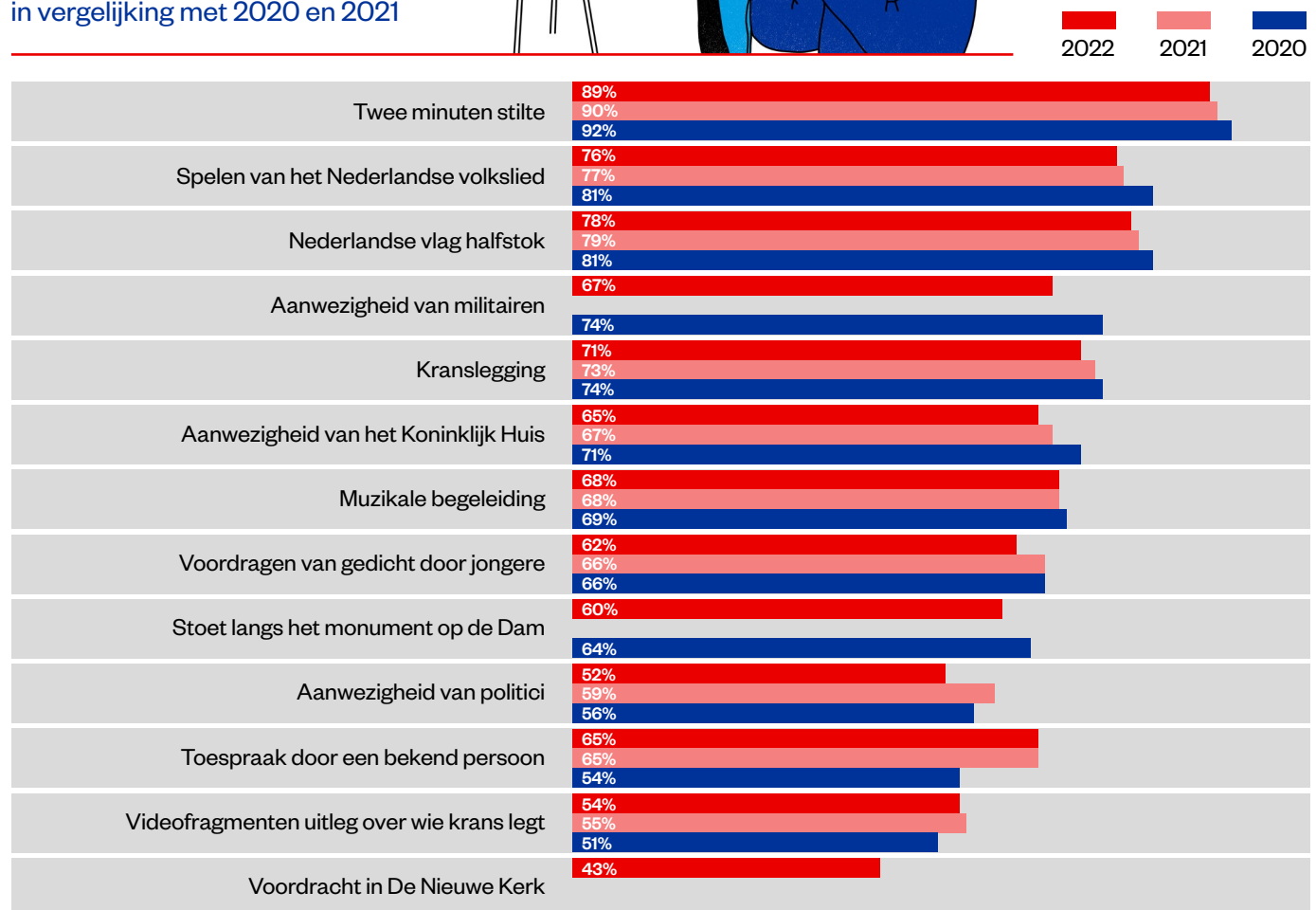
Hoe heeft u vorig jaar stilgestaan bij de Nationale Herdenking?

in vergelijking met 2020 en 2021

Welke onderdelen van 4 mei spreken u aan?

in vergelijking met 2020 en 2021

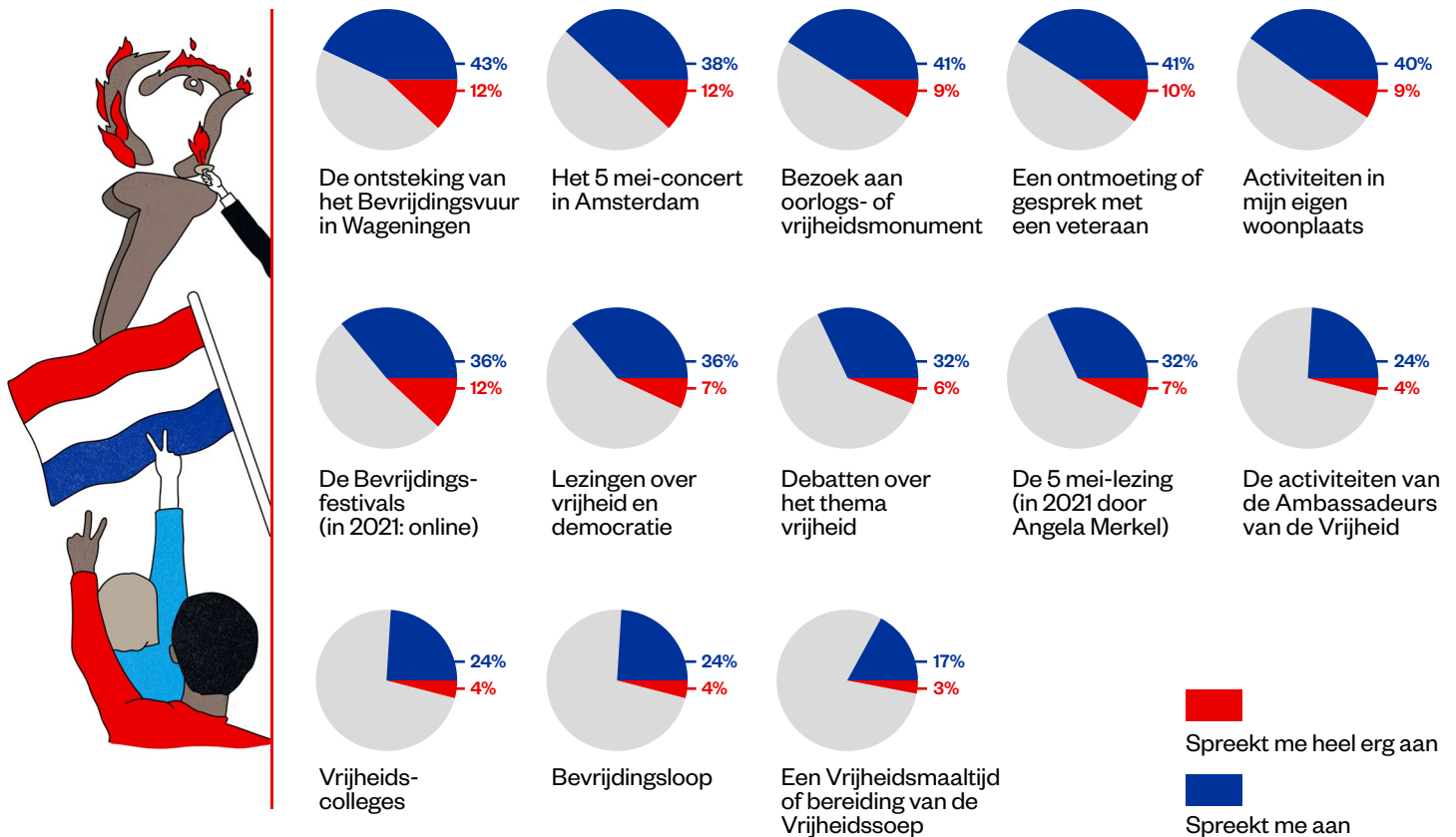
Vanwege de coronamaatregelen was het in 2021 opnieuw niet mogelijk om fysiek een activiteit te bezoeken in het kader van 5 mei. Dit maakt het ook moeilijk om veranderingen in participatie door de jaren heen te interpreteren.

Er zijn twee dalingen te observeren ten opzichte van het jaar ervoor:

- Minder mensen hebben Bevrijdingsdag via radio, tv of online gevolgd: waar dit vorig jaar nog meer dan de helft was (53%), was dit nu iets minder dan de helft (48%).
- Het aandeel mensen dat geen activiteit ondernomen heeft maar wel heeft stilgestaan bij Bevrijdingsdag daalde van 64% naar 61%.

Bij zowel de Nationale Herdenking als het vieren van Bevrijdingsdag is dus een lichte daling te zien. Maar in hoeverre we dit een trend kunnen noemen of kunnen toeschrijven aan de omstandigheden rond de coronacrisis, is pas over een paar jaar te zeggen.

Welke onderdelen van 5 mei spreken u aan?

De onderdelen die het minste aanspreken - de Vrijheidscolleges, de Bevrijdingsloop en de Vrijheidsmaaltijd - zijn de onderdelen die ook relatief onbekend zijn..

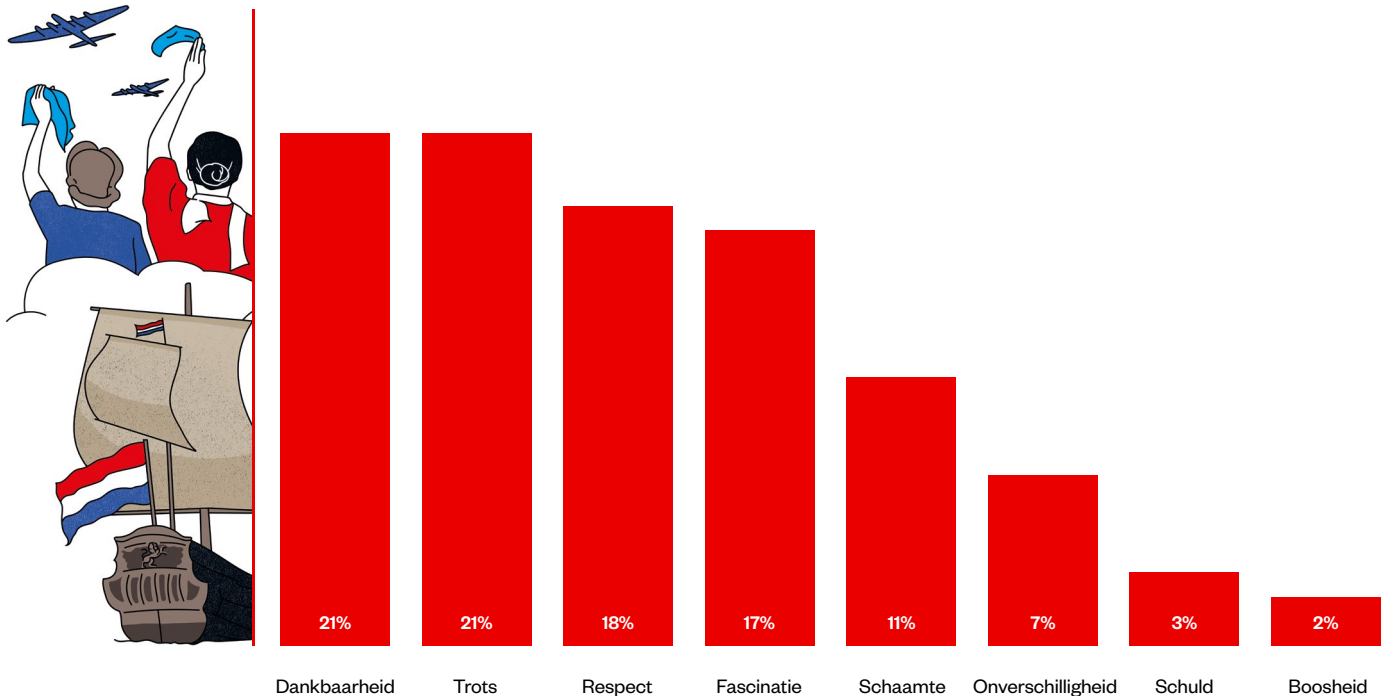
Emoties bij de geschiedenis van Nederland

In het Vrijheidsonderzoek wordt telkens ook een specifiek thema onder de loep genomen dat mede de context van herdenken en vieren vormt. Dit keer werd respondenten onder meer gevraagd naar hun kijk op de Nederlandse geschiedenis en de emoties die ze daarbij voelen.

Ongeveer één op de vijf mensen voelt dankbaarheid en trots bij de geschiedenis van Nederland, gevolgd door respect en fascinatie. Eén op de tien ervaart schaamte. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen mensen uit verschillende herkomstgroepen. Zo voelen mensen met een Indonesische achtergrond het vaakst de emotie schaamte bij de Nederlandse geschiedenis. Mensen met een Antilliaanse of Surinaamse achtergrond voelen vooral boosheid.

- Dankbaar: voor de bevrijding, de bevrijders en om in Nederland te mogen wonen.
- Trots: dat we als klein land zo groot konden zijn, de Gouden Eeuw.
- Schaamte en boosheid: over het koloniale en slavernijverleden.

Als u aan de geschiedenis van Nederland denkt, welk gevoel past daar het beste bij?

Bijna de helft van de mensen (47%) voelt zich (helemaal) verbonden met de Nederlandse geschiedenis. Er is een relatief grote middengroep (34%) die een meer neutraal gevoel heeft als het gaat over de verbondenheid met de Nederlandse geschiedenis. Ongeveer één op de vijf voelt zich (helemaal) niet verbonden met de Nederlandse geschiedenis (19%).

Kennis over de geschiedenis van Nederland

Men geeft aan weinig kennis te hebben over deze gebeurtenissen:

- val van Srebrenica
- dekolonisatieoorlog in Nederlands-Indië
- samenwerking van de Nederlanders met de Duitse bezetter tijdens de Tweede Wereldoorlog
- Nederlandse rol in de slavernij
- Koude Oorlog
- oprichting van de Verenigde Naties

Over het algemeen vindt ongeveer de helft van de respondenten dat al deze gebeurtenissen meer aandacht zouden moeten krijgen, met name via onderwijs en documentaires. Driekwart van alle jongeren van 16 tot 24 jaar wil meer aandacht voor de Nederlandse rol in de slavernij (tegenover 51% gemiddeld). Ook driekwart van de mensen met een Antilliaanse of Surinaamse achtergrond wil dit.

Beleving van vrijheid

Ten opzichte van voorgaande jaren zien we een opvallende daling in het belang dat aan verschillende vrijheden wordt gehecht, zoals de vrijheid van meningsuiting (van 95% in 2020 naar 90% in 2022) en de vrijheid van godsdienst (van 82% naar 71%). Met name de vrijheid om te demonstreren (van 81% naar 65%) en het uitzenden van Nederlandse militairen om burgers te beschermen (van 63% naar 47%) vinden mensen aanzienlijk minder belangrijk dan tijdens de meting van 2020.

Een mogelijke verklaring voor deze dalingen zijn de maatregelen die zijn ingevoerd ter bestrijding van de coronacrisis, en de vrijheidsinperkingen die daarmee gepaard gingen. Hierdoor hebben mensen wellicht ervaren dat sommige vrijheden noodzakelijk waren om op te geven ten behoeve van een groter belang.

Het recht uit de grondwet dat men veruit het belangrijkste vindt is de vrijheid van meningsuiting (59%). Hierin zijn wel duidelijke verschillen naar achtergrond: slechts 23% van de mensen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond noemt dit als één van de belangrijkste drie rechten. Onder mensen met een andere, westerse achtergrond werd de vrijheid van meningsuiting het belangrijkste gevonden (67%).

Meer mensen dan vorig jaar hebben zich buitengesloten (10% tegenover 6%) of gekwetst/beledigd (13% tegenover 9%) gevoeld vanwege hun achtergrond. Van de 16 tot 24-jarigen heeft zelfs 30% zich afgelopen jaar gekwetst of beledigd gevoeld vanwege hun achtergrond.

Zorgen

De respondenten is gevraagd om drie onderwerpen te kiezen waarover zij zich het meeste zorgen maken. Jong én oud maakt zich het meeste zorgen over de klimaatverandering: dit thema wordt door 43% gekozen. Oorlog is een ander thema dat veel respondenten zorgen baart (38%). Een mogelijke verklaring hiervoor is de (dreigende) invasie van Rusland in Oekraïne. Bij de groep die de enquête vanaf 24 februari invulde, zien we vaker het thema oorlog terugkomen dan daarvoor. Vanaf deze datum noemt 63% het als onderwerp waar ze zich zorgen over maken, voor deze datum maakte 29% zich hier zorgen over. Een derde thema waar zorgen over zijn: besmettelijke ziektes en epidemieën (27%). Ten opzichte van vijf jaar geleden is deze zorg erg toegenomen: in 2017 noemde 7% dit als een grote zorg. Deze toename komt duidelijk voort uit de ervaringen met de coronacrisis.